

Technik/technička pro zpracování ryb (kód: 41-120-M)

Autorizující orgán: Ministerstvo zemědělství
Skupina oborů: Zemědělství a lesnictví (kód: 41)
Týká se povolání: Rybářský technik
Kvalifikační úroveň NSK - EQF: 4

Odborná způsobilost

Název	Úroveň
Orientace ve sladkovodních druzích ryb a kvalitě rybího masa	4
Orientace v pojmech souvisejících s opracováním vstupní suroviny až po zpracování finálních produktů zpracovny ryb	4
Ruční zpracování tržních ryb až do podoby finálního produktu	4
Orientace v jednotlivých metodách konzervování rybího masa a výrobků z ryb	4
Zpracování ryb v jednotlivých úsecích zpracovatelské linky ve zpracovně ryb	4
Balení a skladování finálních produktů zpracovny ryb	4
Asanace a dezinfekce zpracovatelského provozu ryb	4
Organizace práce, řízení a odborné vedení pracovníků zpracovny, zajišťování optimální hygieny provozu zpracovny ryb	4
Orientace v právních normách upravujících oblast zpracování ryb ve zpracovnách ryb	4

Platnost standardu

Standard je platný od: 30.08.2023

Kritéria a způsoby hodnocení

Orientace ve sladkovodních druzích ryb a kvalitě rybího masa

Kritéria hodnocení	Způsoby ověření
a) Popsat morfologické znaky a anatomii hlavních tržních druhů ryb (kapr, pstruh, štika, candát, sumec, amur, tolstolobik, jeseter), které jsou v ČR předmětem zpracování ve zpracovnách ryb	Ústní ověření
b) Uvést, jaká je výživná hodnota rybího masa a v čem spočívá pozitivní vliv konzumace ryb na lidské zdraví	Ústní ověření
c) Popsat, jak je kvalita rybího masa ovlivněna prostředím a chovem	Ústní ověření

Je třeba splnit všechna kritéria.

Orientace v pojmech souvisejících s opracováním vstupní suroviny až po zpracování finálních produktů zpracovny ryb

Kritéria hodnocení	Způsoby ověření
a) Vysvětlit hlavní pojmy související s opracováním vstupní suroviny až po zpracování finálních produktů zpracovny ryb uváděné ČSN 466802	Ústní ověření
b) Popsat požadavky na jakost tržních ryb - hmotnostní skupiny, znaky jakosti, ochranné lhůty pro použití některých přípravků	Ústní ověření
c) Vysvětlit pojmy výtěžnost a stolní hodnota, uvést postup výpočtu výtěžnosti	Ústní ověření
d) Popsat postup při posouzení čerstvosti vstupní suroviny a požitelnosti ryb	Ústní ověření
e) Stanovit stolní hodnotu a vytvořit protokol o zkoušce	Praktické předvedení a ústní ověření

Je třeba splnit všechna kritéria.

Ruční zpracování tržních ryb až do podoby finálního produktu

Kritéria hodnocení	Způsoby ověření
a) Předvést odborné omráčení, zabití předložené ryby a ruční odšupinování	Praktické předvedení
b) Předvést odříznutí hlavy, půlení ryby a odstranění ploutví	Praktické předvedení
c) Oddělit využitelné části těla	Praktické předvedení
d) Seříznout oba filety, tyto zvážit a stanovit výtěžnost filetů	Praktické předvedení
e) Dodržovat zásady dané legislativou při provádění jednotlivých úkonů při ručním zpracování tržních ryb až do podoby finálního produktu	Praktické předvedení

Je třeba splnit všechna kritéria.

Orientace v jednotlivých metodách konzervování rybího masa a výrobků z ryb

Kritéria hodnocení	Způsoby ověření
a) Popsat konzervaci sušením a solením	Ústní ověření
b) Popsat konzervaci zvýšenou teplotou - pasterace, sterilace	Ústní ověření
c) Popsat konzervaci zchlazováním a zmrazováním	Ústní ověření
d) Vysvětlit postup při uzení ryb	Ústní ověření

Je třeba splnit všechna kritéria.

Zpracování ryb v jednotlivých úsecích zpracovatelské linky ve zpracovně ryb

Kritéria hodnocení	Způsoby ověření
a) Popsat jednotlivé součásti a strojní vybavení zpracovatelské linky na zpracování kapra a pstruha, včetně popisu funkcí jednotlivých součástí linky	Ústní ověření v reálném provozu
b) Předvést konkrétní pracovní činnosti na určených zařízeních pracovní linky - stahování kůží na stahovačce kůže, strojní prořezávání svalových kůstek, púlení na púličce, odstranění hlav na sekačce (dle vybavení zpracovny)	Praktické předvedení
c) Provést odběr hypofýz	Praktické předvedení
d) Popsat možnosti využití a uchovávání méně hodnotných částí ryb	Ústní ověření

Je třeba splnit všechna kritéria.

Balení a skladování finálních produktů zpracovny ryb

Kritéria hodnocení	Způsoby ověření
a) Popsat produkty zpracovny - kapr púlený, porcovaný, chlazený, mrazený; pstruh kuchaný, chlazený, zmrazený; ostatní druhy a produkty	Ústní ověření
b) Popsat způsoby balení a značení výrobků	Ústní ověření
c) Provést vakuové balení finálního výrobku	Praktické předvedení
d) Popsat způsoby a zásady skladování produktů zpracovny ryb až do okamžiku distribuce odběratelům nebo prodeje	Ústní ověření

Je třeba splnit všechna kritéria.

Asanace a dezinfekce zpracovatelského provozu ryb

Kritéria hodnocení	Způsoby ověření
a) Vysvětlit pojmy sanitace, čištění, dezinfekce, dezinfekce, deratizace, sterilizace pracovních pomůcek	Ústní ověření
b) Popsat frekvenci úklidu jednotlivých částí zpracovny a uvést zásady při sestavení sanitačního programu	Ústní ověření
c) Provést konkrétní dezinfekční opatření v části zpracovny určeným dezinfekčním přípravkem	Praktické předvedení

Je třeba splnit všechna kritéria.

Organizace práce, řízení a odborné vedení pracovníků zpracovny, zajišťování optimální hygieny provozu zpracovny ryb

Kritéria hodnocení	Způsoby ověření
a) Vysvětlit význam provozního řádu zpracovny ryb	Ústní ověření
b) Popsat postup vytvoření systému kontrolních kritických bodů ve zpracovně ryb (HACCAP) a jeho kontrolní funkci	Ústní ověření
c) Předvést vedení evidence práce pracovníků zpracovny ryb	Praktické předvedení
d) Uvést zásady ochrany zdraví, bezpečnosti při práci a používání ochranných prostředků ve zpracovně ryb a zajistit jejich dodržování	Praktické předvedení a ústní ověření

Je třeba splnit všechna kritéria.

Orientace v právních normách upravujících oblast zpracování ryb ve zpracovnách ryb

Kritéria hodnocení	Způsoby ověření
a) Uvést přehled hlavních právních norem vztahujících se k oblasti zpracování ryb a jejich znalost	Ústní ověření
b) Uvést přehled norem pro oblast zpracování ryb a jejich význam	Ústní ověření
c) Dodržovat příslušné právní normy upravující oblast zpracování ryb při vykonávání činností ve zpracovně ryb	Praktické předvedení

Je třeba splnit všechna kritéria.

Organizační a metodické pokyny

Pokyny k realizaci zkoušky

Autorizovaná osoba informuje, které doklady musí uchazeč předložit, aby zkouška proběhla v souladu s platnými právními předpisy.

Před zahájením vlastního ověřování musí být uchazeč seznámen s pracovištěm a s požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (BOZP) a požární ochrany (PO), o čemž bude autorizovanou osobou vyhotoven a uchazečem podepsán písemný záznam.

Autorizovaná osoba, resp. autorizovaný zástupce autorizované osoby, je oprávněna předčasně ukončit zkoušku, pokud vyhodnotí, že v důsledku činnosti uchazeče bezprostředně došlo k ohrožení nebo bezprostředně hrozí nebezpečí ohrožení zdraví, života a majetku či životního prostředí. Zdůvodnění předčasného ukončení zkoušky uvede autorizovaná osoba do záznamu o průběhu a výsledku zkoušky. Uchazeč může ukončit zkoušku kdykoliv v jejím průběhu, a to na vlastní žádost.

Zdravotní způsobilost pro vykonání zkoušky je vyžadována a prokazuje se lékařským potvrzením (odkaz na povolání v NSP – <https://www.nsp.cz/jednotka-prace/rybarsky-technik#zdravotni-zpusobilost>).

Ověřování má za cíl posoudit komplexní přístup uchazeče k řešení zadaných úkolů ve zpracovně ryb od přijetí vstupní suroviny, přes zpracování ryb do podoby hotových výrobků až po konzervaci, skladování a distribuci produktů zpracovny. Důraz je kladen na znalosti anatomie ryb a zvládnutí manuálních dovedností při jejich zpracování, při respektování zásad šetrné manipulace s živými rybami ve smyslu ustanovení zákona na ochranu zvířat proti týrání č. 246/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Důraz je kladen na zvládnutí obsluhy strojního vybavení zpracovny při jednotlivých fázích technologického procesu zpracování ryb.

U uchazeče je rovněž posuzováno dodržování pravidel osobní hygieny, používání předepsaných ochranných prostředků a pomůcek a vyžadována je znalost pravidel hygieny potravinářského provozu. Je vyžadováno dodržování pravidel ochrany zdraví a bezpečnosti při práci a obsluze zařízení zpracovny ryb.

Část zkoušky týkající se anatomie ryb, posouzení sensorických vlastností vstupní suroviny a některé teoretické části je možné zkoušet v odborné biologické učebně (laboratoři) vybavené příslušnými pomůckami. Hlavní část zkoušky pak proběhne ve zpracovně ryb, která disponuje kompletní technologickou linkou na zpracování ryb. V případě, že celá zkouška proběhne ve zpracovně ryb, je nutné pro její část zaměřenou na anatomii ryb a posouzení sensorických vlastností vstupní suroviny vyčlenit ve zpracovně odpovídající prostor a vybavení pomůckami.

Výsledné hodnocení

Zkoušející hodnotí uchazeče zvláště pro každou kompetenci a výsledek zapisuje do záznamu o průběhu a výsledku zkoušky. Výsledné hodnocení pro danou kompetenci musí znít „splnil“ nebo „nesplnil“ v závislosti na stanovení závaznosti, resp. nezávaznosti jednotlivých kritérií u každé kompetence. Výsledné hodnocení zkoušky zní buď „vyhověl“, pokud uchazeč splnil všechny kompetence, nebo „nevyhověl“, pokud uchazeč některou kompetenci nesplnil. Při hodnocení „nevyhověl“ uvádí zkoušející vždy zdůvodnění, které uchazeč svým podpisem bere na vědomí.

Počet zkoušejících

Zkouška probíhá před jednou autorizovanou osobou; zkoušejícím je jedna autorizovaná fyzická osoba s autorizací pro příslušnou profesní kvalifikaci anebo jeden autorizovaný zástupce autorizované podnikající fyzické nebo právnické osoby s autorizací pro příslušnou profesní kvalifikaci.

Požadavky na odbornou způsobilost autorizované osoby, resp. autorizovaného zástupce autorizované osoby

Autorizovaná osoba, resp. autorizovaný zástupce autorizované osoby musí splňovat alespoň jednu z následujících variant požadavků:

- a) Střední vzdělání s maturitní zkouškou v oboru vzdělání rybářství nebo v potravinářském oboru a alespoň 5 let odborné praxe ve zpracovně ryb nebo ve funkci učitele praktického vyučování nebo odborného výcviku v oblasti rybářství.
- b) Vyšší odborné vzdělání se zaměřením na rybářství nebo potravinářství a alespoň 5 let odborné praxe ve zpracovně ryb nebo ve funkci učitele praktického vyučování nebo odborného výcviku v oblasti rybářství.
- c) Vysokoškolské vzdělání se zaměřením na rybářství nebo potravinářství a alespoň 5 let odborné praxe ve zpracovně ryb nebo ve funkci učitele odborných předmětů nebo praktického vyučování nebo odborného výcviku v oblasti rybářství.

Další požadavky:

Autorizovaná osoba, resp. autorizovaný zástupce autorizované osoby, která nemá odbornou kvalifikaci pedagogického pracovníka podle zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, nebo nemá odbornou kvalifikaci podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, nebo praxi v oblasti vzdělávání dospělých (včetně praxe z oblasti zkoušení), nebo nemá osvědčení o profesní kvalifikaci Lektor/lektorka dalšího vzdělávání (75-001-T), může být absolventem přípravy zaměřené zejména na praktickou aplikaci části první, hlavy III a IV zákona č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů (zákon o uznávání výsledků dalšího vzdělávání) ve znění pozdějších předpisů, a přípravy zaměřené na vzdělávání a hodnocení dospělých s důrazem na psychologické aspekty zkoušení dospělých v rozsahu minimálně 12 hodin.

Žadatel o udělení autorizace prokazuje splnění požadavků na odbornou způsobilost autorizujícímu orgánu, a to předložením dokladu nebo dokladů o získání odborné způsobilosti v souladu s hodnoticím standardem této profesní kvalifikace, nebo takovým postupem, který je v souladu s požadavky uvedenými v hodnoticím standardu této profesní kvalifikace autorizujícími orgánem stanoven.

Žádost o udělení autorizace naleznete na internetových stránkách autorizujícího orgánu: Ministerstvo zemědělství, www.eagri.cz

Nezbytné materiální a technické předpoklady pro provedení zkoušky

- Zpracovna ryb s plně vybavenou technologickou linkou na zpracování ryb
- Odborná učebna pro ruční zpracování ryb, pokud tuto činnost nelze provádět ve vyhrazeném místě zpracovny ryb
- Vstupní surovina - živé sladkovodní tržní ryby různých druhů (minimálně 10 kusů)
- Skladovací prostory a udírna ryb
- Zázemí pro pracovníky odpovídající hygienickým požadavkům
- Osobní ochranné prostředky
- Ruční nářadí na omráčení, odšupinování, kuchání, filetování, odběr hypofýz
- Váhy na vážení ryb
- Dezinfekční prostředky

K Žádosti o udělení autorizace žadatel přiloží seznam materiálně-technického vybavení dokládající soulad s požadavky uvedenými v hodnoticím standardu pro účely zkoušky. Zajištění vhodných prostor pro provádění zkoušky prokazuje žadatel odpovídajícím dokladem (např. výpis z katastru nemovitostí, nájemní smlouva, dohoda) umožňujícím jejich užívání po dobu platnosti autorizace.

Doba přípravy na zkoušku

Uchazeč má nárok na celkovou dobu přípravy na zkoušku v trvání 60 minut. Do doby přípravy na zkoušku se nezapočítává doba na seznámení uchazeče s pracovištěm a s požadavky BOZP a PO.

Doba pro vykonání zkoušky

Celková doba trvání vlastní zkoušky jednoho uchazeče (bez času na přestávky a na přípravu) je 6 až 8 hodin (hodinou se rozumí 60 minut). Zkouška může být rozložena do více dnů.

Autoři standardu

Autoři hodnoticího standardu

Hodnoticí standard profesní kvalifikace připravila SR pro zemědělství, ustavená a licencovaná pro tuto činnost HK ČR a SP ČR.

Na tvorbě se dále podílely subjekty zastoupené v pracovní skupině:

Střední rybářská škola a Vyšší odborná škola vodního hospodářství a ekologie, Vodňany

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích Fakulta rybářství a ochrany vod

Rybářství Lnáře, s. r. o.

Střední škola rybářská a vodohospodářská Jakuba Krčína, Třeboň